

Jogkimerülés a szerzői jogban és az iparjogvédelemben

Szerző: MEZEI Péter

Affiliáció: egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet

Rovat: Szerzői jog és iparjogvédelem

Rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett

Lezárás dátuma: 2023.12.01

Idézési javaslat: MEZEI Péter: „Jogkimerülés a szerzői jogban és az iparjogvédelemben” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SULYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Szerzői jog és iparjogvédelem rovat, rovatszerkesztő: GRAD-GYENGE Anikó, POGÁCSÁS Anett)

<http://ijoten.hu/szocikk/jogkimerules-a-szerzoi-jogban-es-az-iparjogvedelemben> (2023). Konkrét szöveghelyre való hivatkozáshoz javasoljuk a szövegbeli bekezdésszámok használatát, pl. [8] vagy [12]–[18].

A jogkimerülés a szerzői és iparjogvédelmi jogosultak kizárólagos terjesztési jogának belső korlátja, egyúttal olyan gazdaságpolitikai eszköz, amely az adott ország nemzetközi kereskedelmi politikáját képes befolyásolni. A jogkimerülés alkalmazhatósága megkérdőjelezhetetlen az analóg (offline) térben. A jogelv ugyanakkor potenciálisan felhívható digitális terjesztési magatartások, illetve transzformatív átalakító magatartások esetén is.

Tartalomjegyzék

1. A jogkimerülés elmélete

- 1.1. Definíció
- 1.2. Jogpolitikai megfontolások
- 1.3. Nemzetközi háttér
 - 1.3.1. TRIPS Egyezmény (1994)
 - 1.3.2. WCT (1996)
- 1.4. Nemzeti, regionális és nemzetközi jogkimerülés
- 1.5. Jogkimerülés a magyar jogban

2. Kihívások és kilátások

- 2.1. Átalakító jellegű viszonteladások
- 2.2. Fenntarthatósági kérdések
- 2.3. Digitális jogkimerülés

3. JEGYZETEK

1. A jogkimerülés elmélete

[1] Mi lehet a közös Ed Sheeran első, kiadatlan – ám Sheeran által az egyik barátjának ajándékozott – lemez példányának utólagos, aukciós értékesítése és egy újracsomagolt gyógyszer importálása között? A válasz a nemzetközi és európai uniós terminológiában az *exhaustion*, németül *Erschöpfung*, az Egyesült Államokban pedig hagyományosan *first sale doctrine* néven ismert jogkimerülés tétele.

Habár a fenti értékesítések jogszerűsége több tényezőn múlik (a fentiek közül valódi aggályok az újracsomagolt gyógyszerek kapcsán merülhetnek fel), ám a jogkimerülés tétele alapján a jogosult köteles túrni az általa, illetve az ő engedélyével más személy által jogszerűen, adásvétel vagy a tulajdonjog bármely más átruházása útján forgalomba hozott áruk adott példányainak utólagos – akár haszonszerzési célú – terjesztését, amennyiben a műpéldány eredeti forgalomba hozatalához adott engedély fejében megfelelő díjazásban részesült. A jogkimerülés tehát a szerzői műveket és/vagy szomszédos jogi tartalmakat magába foglaló műpéldányok, illetve az iparjogvédelmi oltalom alatt álló termékek – együttesen a továbbiakban áruk^[1] – terjesztését teszi lehetővé engedély kérése és díj fizetése nélkül.^[2] Ezenfelül azonban a jogkimerülés nem terjed ki más vagyoni jogokra vagy a személyhez fűződő jogokra.

[2] A jogkimerülés az Egyesült Államokban a *fair use* doktrína mellett azon bíró alkotta tételek egyike, melyet a szövetségi törvényhozás már 1909-ben elismert, s ily módon immáron több mint egy évszázada szervesen közreműködik az amerikai szerzői jogi – és azon túl az iparjogvédelmi – gondolkodás fejlesztésében. Hasonlóképp, (legalább) egy évszázados múltra tekint vissza az Egyesült Államokban a védjegyjogi jogkimerülés.^[3]

[3] Az Európai Gazdasági Közösség (EGK), utóbb pedig az Európai Unió jogának a fejlődése szempontjából talán még szembetűnőbb a jogelv jelentősége. Az EGK szintű szabályozást megelőzte a jogelv tagállami törvényekben, ítéletekben, sőt jogirodalmi forrásokban történő elismerése (az *Erschöpfungslehre* megszületése is egy német professzor, Joseph Kohler 1880-as monográfiájához köthető).^[4] Ugyanakkor a **Római Szerződés** által eredendően az EGK hatáskörébe nem utalt szellemi tulajdonvédelem (IP) regionális szintű védelmét az Európai Unió Bírósága (EUB) áruk és szolgáltatások szabad áramlása vonatkozásában kifejtett jogfejlesztő tevékenységével alapozta meg a jogkimerülés tételére támaszkodva.^[5]

[4] Érdemét tekintve a jogkimerülés nem más, mint a jogosultak kizárólagos jogai (->**szerzői vagyoni jogok – felhasználás, felhasználási módok**), az adott árutulajdonjogát megszerző személy, valamint a társadalom tagjai közötti egyensúly biztosításának egyik speciális eszköze (->**szerzői jogi kivételek és korlátozások**).

[5] A jogkimerülés tételének minden esetben van egy „nemzeti” és egy „nemzetközi” dimenziója, melyek logikusan arra fókuszálnak, hogy mi a jogi sorsa az elsőként belföldön, valamint külföldön jogszerűen forgalomba hozott műpéldányoknak, s azok vonatkozásában érvényesítheti-e a szerzői jogosult a kizárólagos terjesztési jogát (->**szerzői vagyoni jogok – felhasználás, felhasználási módok**). A nemzetközi (vagy legalább regionális) jogkimerülés tételét azonban csupán az országok egy csekély hányada fogadta el mindmáig. Ezek az országok rendre vagy elkötelezettek a szabad kereskedelem iránt (például Hollandia), vagy a földrajzi elhelyezkedésükből kifolyólag a nyersanyagokhoz (jelen esetben a műpéldányokhoz) való korlátozottabb hozzáférésük okán (lásd például Új-Zélandot) támogatják a terjesztés jogának a földrajzi értelemben vett széleskörű kimerülését.

[6] A jelen szócikk a fenti dogmatikai kérdések mellett tömören áttekinti a jogkimerülés néhány aktuális, figyelemre méltó kérdését: az átalakító jellegű viszonteladásokat, a jogelv fenntarthatósági célokkal való átfedéseit és a digitális jogkimerülés dilemmáját.

1.1. Definíció

[7] A jogkimerülés alapvetően egy jogi fikció, amelynek a tartalma országról országra változhat. A jelen szócikk szempontjából az alábbi négy fogalmi elemre helyezük a hangsúlyt:

1. a jogosult vagy az ő engedélyével más személy által
2. jogszerűen és a tulajdonjog átruházását eredményezően forgalomba hozott
3. konkrét árut annak jogszerű tulajdonosa
4. engedély nélkül továbbértékesítheti.^[6]

[8] Az elsőként említett fogalmi elemet az angolszász jogirodalom a *doctrine of consent* kifejezéssel jelöli,^[7] mely világosan arra utal, hogy az első forgalomba hozatal az eredeti vagy bármely származékos jogosultnak, illetve az ő engedélyével bármely harmadik személynek kell kezdeményeznie.^[8] Ugyanezen fogalmi elem része, hogy a jogosult számára lehetővé kell tenni ezen első értékesítésért cserébe a megfelelő díjazás kikötését a jogügylet feltételeként.^[9]

[9] A második fogalmi elem szerint egyrészt kizárólag az IP törvényekben foglaltakkal összhangban álló módon, vagyis jogszerűen előállított áruk forgalomba hozatala fogadható el. A jogsértés eredményeként létrejött hamisított termékek, illetve jogellenesen forgalomba hozott (például lopás útján eltulajdonított, majd piacra dobott) példányok vonatkozásában a jogkimerülés nem értelmezhető, mert nincs ahhoz vezető, engedélyezett felhasználás. Ugyanez vonatkozik az engedéllyel keletkeztetett felhasználási jogot túllépő, például a mennyiségre vagy az időbeli hatályra vonatkozó kikötéssel ellentétben létrehozott vagy forgalmazott műpéldányokra is, ahogy – ellentétes szerződéses kikötés hiányában – azokra a darabokra is, amelyeket a kiadó/nyomda legyártott, de tulajdon-átruházás révén forgalomba még nem hozott (raktáron tartott).^[10] Másrészt kizárólag a tulajdonjog átruházásával járó forgalomba hozatal szolgálhat alapul a jogkimerülés segítségül hívásához. Így például em illeszthetők a jogkimerülés keretei közé

- a szerzői jog világában hamis bútoroknak a divatárubolt kirakatában történő elhelyezése,^[11]
- a próbára vétel keretében történő birtokba adás,^[12]
- a tulajdonjog-fenntartás mellett megkötött jogügyletek.^[13]

Hasonló példák hozhatók a védjegyjog területéről is: nem minősül forgalomba hozatalnak, így nem vezet jogkimerüléshez

- áruminta szerződéses értékesítési ponton történő átvétele,^[14]
- bemutatópéldányok/tesztetek fogyasztók számára kipróbálás céljából történő elérhetővé tétele,^[15]
- a védjegyhasználati szerződés feltételeit meghaladó terjedelmű hasznosítás,^[16]
- az eladásra való felkínálás vagy raktáron tartás.^[17]

Ezzel ellentétben az ajándékozás – a vagyontárgy feletti tulajdonjog ingyenes átruházása révén – automatikusan a jogelv érvényesülését eredményezi,^[18] akárcsak a csere útján történő átruházás.

[10] A harmadik feltétel lényege, hogy a továbbértékesítés tárgyának mindig az eredeti árunak kell lennie. E vonatkozásban annak semmi akadálya nincs, hogy a jogszerű vásárló az eredeti műpéldányt „újraértelmezze”, mindaddig, amíg az nem jár a többszörözés vagy az átdolgozás jogának a sérelmével.

[11] A negyedik fogalmi elem pedig világossá teszi, hogy az első vagy bármely későbbi jogszerű vásárló az említett műpéldányt maga is csupán tulajdon-átruházással járó terjesztés útján (például adásvétellel, ajándékozással, cserével), jogszerűen adhatja tovább más személyek részére. Különösen kizártak a szolgáltatási típusú felhasználási magatartások, így a jogszerű tulajdonos a műpéldányt nem adhatja elő nyilvánosan, vagy épp nem adhatja bérbe.

1.2. Jogpolitikai megfontolások

[12] Általánosan elfogadott, hogy a jogkimerülés a különböző társadalmi érdekoldalak közötti egyensúlyt biztosítja. Ez az *equilibrium* szerep azonban számos további célra bontható, több dimenzió mentén értelmezhető. Ezek az elsődleges jogpolitikai elvek a következők:

- a tulajdonjog primátusa az IP jogok fölött,
- a díjazási elmélet és
- a piac jogosultak általi kontrolljának korlátozása.^[19]

[13] Mára elfogadott tétellé vált, hogy a tulajdonjog több részjogosítványból áll össze,^[20] és a legszélesebb jogosítványokkal rendelkező személyek (jogszerű) joggyakorlását az IP jogosultak nem

korlátozhatják.^[21] Ez abból is következik, hogy a jogosultat megillető IP jog nem azonosítható a fizikai tárgyak, dolgok feletti tulajdonjog intézményével.^[22] Épp ellenkezőleg: a fizikai hordozó az azt jogszerűen megvásárló személy tulajdonába kerül, s felette az első jogszerű megszerzést követően az áru tulajdonosa gyakorol ellenőrzést.

[14] Ez az általános jogpolitikai cél további megerősítést nyert a díjazási elmélet (ném. *Belohnungstheorie*, ang. *reward theory*) révén. E szerint a jogosult, amennyiben az első forgalomba hozatal alkalmával az előállítási költségeken felül szabadon figyelembe vehette az általa elfogadhatónak vélt díjazást az áru vételárának meghatározásakor, akkor a további terjesztési magatartásokra nézve nem illeti meg őt semmilyen díjazás.^[23]

[15] E két jogpolitikai cél szoros kapcsolatban áll a harmadikkal, miszerint az IP jogosultnak nincs, és versenyjogi értelemben nem is lehet lehetősége a másodlagos piac kontrollálására.^[24] Jogkimerülés híján ugyanis a jogosult a *fizikai hordozók* valamennyi, terjesztésben megnyilvánuló felhasználását ellenőrizhetné.

[16] A jogkimerülést további másodlagos vagy közvetett jogpolitikai célok indokolhatják. Így a jogkimerülés pusztán léte megkönnyíti a (használt) árukhoz való hozzáférést, azok megfizethetősége (*affordability*) és – a kereskedelmi forgalomban már nem kapható, illetve a piacról tudatosan, akár időlegesen, akár tartós jelleggel kivont tartalmak – elérhetősége (*availability*) okán. A jogelv az olcsó beszerzést és a társadalom szegényebb tagjai által történő elérést biztosíthatja. Jogirodalmi álláspont szerint a jogelv továbbá garantálhatja a tranzakciók átláthatóságát.^[25] A jogkimerülés ezen felül segítheti

- a kulturális örökség megőrzését (a piaci forgalomban már nem kapható művek könyvtárakban/archívumokban történő megőrzése révén),
- a fogyasztói magánszféra sértetlenségét (a műpéldányokkal kapcsolatos magánjellegű tevékenységek kontrolljának kizárása révén),
- növelheti a piac működésének a hatékonyságát, valamint
- a vételárak versenyét szülheti (új, kreatív üzleti modellek kidolgozása, végső soron a vállalkozás szabadságának érvényesülése révén).

A jogkimerülésnek köszönhetően erősödhet a különböző platformok versenye, amely csökkentheti az egyes szolgáltatókhoz való elválaszthatatlan kötődés, az ún. *lock-in* effektus veszélyeit.^[26]

[17] A szerzői és az iparjogvédelmi jogok területén azonban ezek a jogpolitikai indokok nem azonos keretek között érvényesülnek. A szabadalmi és védjegy jog világában a jogosultnak fennállhat olyan jogos érdeke, amely az adott áru engedély nélküli továbbértékesítését korlátozhatja.^[27] Különösen látványos ez a védjegy jog világában, ahol alkalmas a jogkimerülés kizárására

- a védjegyjogosult jórólnevének a sérelme,^[28]
- egymástól független áruk összecsomagolása,^[29]
- a külső csomagolás eltávolítása,^[30]
- olyan benyomás keltése, mintha a védjegyjogosult és egy viszonteladó szerződéses kapcsolatban állna.^[31]

Ennél is szembetűnőbbek az EUB azon döntései, amelyek rögzítik, hogy a gyógyszeripari termékek csomagolásának eltávolítása és új csomagolással történő importálása alkalmas lehet a fogyasztók helyes informálásának korlátozására, avagy arra, hogy a fogyasztónak nehézséget okozzon a termék eredetének a felismerése.^[32] Az Egyesült Államok joggyakorlata – a nemzetközi védjegy jogi jogkimerülés elfogadása ellenére – korlátozza az importálást azokban az esetekben, amikor a belföldön és a külföldön jogszerűen előállított termékek között lényegi különbség (*material difference*) fedezhető fel.^[33] A magyar esetjog is követi ezt a logikát. A Kúria megerősítette, hogy

a védjegyjogosult csak az általa forgalomba hozott áruval kapcsolatos védjegyhasználati cselekményeket nem tilthatja meg, az alperes azonban a

forgalmazás kifogásolt módjával a felperes védjegyeit a saját termékének a reklámozására is használta, nem hivatkozhat a védjegyoltalom kimerülésére.^[34]

1.3. Nemzetközi háttér

[18] A jogkimerülés koncepcióját eredendően az egyes országok egymástól elkülönítve dolgozták ki. Nagyon sokáig nem merült fel a jogelv továbbfejlesztése, illetve multilaterális együttműködések keretében történő rendezése. Ez ugyanis feltétlenül a belső jogi megoldások – legalább részleges – feladását jelentette volna egyes országok számára. Ennek megfelelően a korai IP egyezmények mellőzték az érdemi rendelkezéseket a jogkimerülést illetően.^[35] Az első nemzetközi megállapodás, amely a tételt szabályozta, az integrált áramkörök szellemi tulajdonjogáról 1989. május 26-án elfogadott Washingtoni Egyezmény volt.^[36] Ettől a ponttól kezdve azonban a nemzetközi jogalkotás „magasabb fokozatra kapcsol”. Az alábbiakban tekintünk át a két leginkább releváns nemzetközi normát: a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló egyezményét (TRIPS Egyezmény) és a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) Szerzői Jogi Egyezményét (WCT) (->nemzetközi szerzői és szomszédos jogi egyezmények).

1.3.1. TRIPS Egyezmény (1994)

[19] Habár a TRIPS Egyezmény 1991-es előkészítő dokumentuma még egy általános terjesztési jog és az ahhoz kapcsolódó jogkimerülés elve mellett foglalt állást,^[37] ezek a tervek a hosszú egyeztetések során elbuktak.^[38] Vincent Chiappetta találóan úgy jellemezte a TRIPS Egyezmény előkészítése során tanúsított meddő tárgyalásokat és az ennek nyomán megszületett végeredményt, hogy a szerződő felek „megállapodtak, hogy nem állapodnak meg” a jogkimerülés tartalmáról.^[39]

[20] A TRIPS Egyezmény végleges szövege a jogelvhez semleges aspektusból közelít, amikor rögzíti, hogy „a jelen Megállapodás szerinti vitarendezés céljára, a fenti 3. és 4. Cikkben foglaltak fenntartásával, a jelen Megállapodásban foglaltak a szellemi tulajdonjogok kimerülésének kérdését nem érintik”.^[40] A fenti rendelkezés alapján a szerződő felek egyrészt tudomásul veszik, hogy amennyiben a jogkimerülést szabályozzák, akkor e vonatkozásban a nemzeti elbánás elve és a legnagyobb kedvezményes elbánás elve irányadó. Másrészt azonban kötelesek elfogadni a szerződő felek, hogy a WTO vitarendezési eljárása a jogkimerülés témakörével összefüggésben nem hívható segítségül. Ez utóbbi természetesen nem jelenti azt, hogy a jogaiban sértett fél ne indíthatna eljárást az illetékes nemzeti bíróság előtt.^[41]

[21] Az iparjogvédelem területén további két részletszabály érdemelhet figyelmet. Egyrészt a mintaoltalom jogosultját megillető importjog korlátozza a továbbértékesítés hatókörét (elsődlegesen a nemzetközi jogkimerüléseket preferálva a tagállamok területén).^[42] Másrészt a tagállamok felismerték, hogy szűk keretek között a szabadalmi kényszerengedély alapján előállított és alapvetően belföldi piacra szánt gyógyszerek importálhatók harmadik országokba is.^[43]

[22] Az, hogy a TRIPS Egyezmény nem tartalmazott a fentieknél részletesebb szabályokat a jogkimerülést illetően leginkább annak tudható be, hogy a szerződő felek nem jutottak kompromisszumra az önálló terjesztési jog szabályozását illetően.^[44] Másrészt 1994-ig mindössze az országok egy csekély része rendelkezett a jogkimerülés tételét illető kiforrott jogszabályi rendelkezésekkel és/vagy joggyakorlattal. Sőt, ezek az országok jelentős különbség mellett rendezték e témakört. A fejlett, nagy piaccal és erős belföldi gazdasági potenciállal rendelkező államok többsége (például az Egyesült Államok vagy épp Németország) a nemzeti jogkimerülés érvényesülésében – vagyis a parallel import tilalmában – volt érdekeltek. Ezzel ellentétben a kisebb piaccal rendelkező országok, mint például Hollandia,^[45] Svájc^[46] vagy Japán,^[47] a nemzetközi jogkimerülés mellett tették le a voksukat. Hozzájuk hasonlóan olyan fejlett országok,

mint például Ausztrália vagy Új-Zéland,^[48] illetve általában véve a fejlődő országok, akik számára az importálás sok esetben a tartalmakhoz jutás legfőbb forrása volt,^[49] a jogelv széles érvényesülésében voltak érdekeltek.^[50] Az EGK/EU pedig 1994-et megelőzően több olyan közösségi normát alkotott, amelyek a regionális jogkimerülést – vagyis a közösségen belüli parallel importot – lehetővé tették.^[51]

[23] A szerződő felek nézőpontja közötti jelentős eltérés tükrében a végső szöveg a lehető legjobb kompromisszumnak bizonyult. Ebből kifolyólag a TRIPS Egyezmény nem vezetett be semmilyen új anyagi jogi előírást a jogelvet illetően, miközben – az említett garanciális szabályok betartásának kötelezettsége mellett – abszolút szabadságot biztosított a szerződő feleknek, hogy eldöntsék, rendezni kívánják-e a kérdéskört, és ha igen, akkor a szabályozás nemzeti, regionális vagy nemzetközi jogkimerülést írjon-e elő.^[52]

1.3.2. WCT (1996)

[24] A WIPO által 1996-ban elfogadott Internet-szerződések egyértelműen előremutató előírásokat tartalmaztak a jogkimerülés tartalmát illetően.^[53] Ennek egyrészt az az oka, hogy a nemzetközi szerzői jogi egyezmények közül elsőként ezek a szerződések rendelkeztek *általános* jelleggel a terjesztési jogról. A **WCT 6. cikk (2) bekezdése** szerint

[e] Szerződés nem érinti a Szerződő Felek szabadságát olyan feltételek esetleges meghatározására, amelyek alapján az (1) bekezdésben említett jog kimerülése a mű eredeti példányának, illetve többszörözött példányainak a szerző hozzájárulása alapján történt első adásvételét vagy a tulajdonjog egyéb első átruházását követően bekövetkezik.^[54]

E rendelkezések egyértelmű anyagi jogi előírások átvételét teszik kötelezővé a szerződő felek számára, azzal, hogy a részes országok szabad kezet kaptak a pontos szabályozás kialakításában.^[55]

[25] Először is a szerződő felek kellő rugalmasság mellett továbbra is megválaszthatják, hogy nemzeti, regionális vagy nemzetközi hatóságú jogkimerülést kívánnak-e bevezetni, ha egyáltalán szeretnék rendezni ezt a kérdést.^[56] Másrészt az egyezmény adásvételt, illetve a tulajdonjog egyéb átruházását, valamint az így értékesített műpéldány jogszerűségét tűzi a jogelv alkalmazásának előfeltételül.^[57] Harmadrészt az a megfogalmazás, miszerint „e Szerződés nem érinti” világossá teszi, hogy a szerződések semmilyen további előírása, így különösen a három lépcsős teszt, nem lehet akadálya a jogkimerülés alkalmazásának.^[58] Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a műpéldány jogszerű megszerzője szabadon értékesítheti a tulajdonát képező műpéldányt, és e viszonteladás nem ütközik a mű rendes felhasználásával és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit.^[59] Végül külön említést érdemel a **WCT 6. cikkéhez** fűzött **közös nyilatkozat**. E szerint

[a] terjesztési és többszörözési joggal kapcsolatban az e cikkekben alkalmazott »többszörözött példányok« és »eredeti és többszörözött példányok« kifejezések kizárólag azokra a többszörözött példányokra vonatkoznak, amelyeket tárgyi formában lehet forgalomba hozni.

E rendelkezés eredendően a fizikai hordozók világára kívánta korlátozni a jogkimerülés alkalmazását.

1.4. Nemzeti, regionális és nemzetközi jogkimerülés

[26] A nemzetközi szerzői jogi szabályok tehát a részes államok szabad belátására bízták annak eldöntését, hogy saját országukra nézve milyen megoldást választanak a terjesztés jogának szabályozására, illetve annak korlátozására. A nemzeti jogkimerülés vitán felül elismert jogelv napjainkban. A releváns kérdés inkább az, hogy az egyes országok miként reagálnak a globális gazdaság kihívásaira, és miként kívánják kezelni a külföldön előállított áruk sorsát. A válasz e vonatkozásban a hosszú múltra visszatekintő párhuzamos vagy parallel import fogalmában rejlik. E kifejezés arra a helyzetre vonatkozik, amikor a jogosult, illetve az ő engedélyével más által – eredetileg akár belföldön, akár külföldön – jogszerűen forgalomba hozott áruk a jogosult kifejezett engedélye nélkül kerülnek forgalomba egy másik állam területén.^[60]

[27] A párhuzamos import részleges vagy teljeskörű elfogadásának a jogpolitikai háttere annak gazdasági jelentőségében keresendő. Egyes szerzők a díjazási elméletre és ezzel összefüggésben a piac további kontrolljának a tilalmára támaszkodva ismerik el a párhuzamos import létalapját (következésképp a nemzetközi, de legalább a regionális jogkimerülés létét).^[61] Másrészt a parallel import tilalma lehetőséget teremt arra, hogy a kiemelkedő piaci pozíciókkal rendelkező jogosultak az általuk megcélzott különböző piacokon eltérő árstratégiát vagy árdiszkriminációt kövessenek.

[28] A változatos árstratégiát több tényező is magyarázhatja. Ilyen például az eltérő reklámozási hajlandóság. Hasonló jelentősége lehet a terjesztéshez használt üzleti modellek eltérő költségeinek. Ugyancsak gyakori az eltérő minőségű nyersanyagok használata. Az országok adóztatási és járulékfizetési politikája is relevanciával bírhat. Ugyanakkor van annak is esélye, hogy amennyiben a fejlődő országokban alacsonyabb áron értékesített áruk szabadon forgalmazhatók fejlett országokba, akkor a jogosultak, piaci pozícióikat féltve, a jövőben többé nem lesznek hajlandók a fejlődő országokban olcsón értékesíteni a termékeiket.^[62]

[29] Számos érv szól amellett, hogy az árdiszkrimináció egyaránt előnyös a jogosultak és a társadalom számára. Így többek szerint a nemzetközi árdiszkrimináció a termelés növelését, egyúttal az egységárak csökkenését eredményezheti, továbbá az országok (fejlődő kontra fejlett), valamint a célközönség (magánszemélyek kontra profitorientált cégek) szerinti különbségtétel a haszonmaximalizálást teszi lehetővé, miközben a hozzáférést is a lehető legszélesebb körben biztosítja.^[63] Végül soron a párhuzamos import és a nemzetközi jogkimerülés elfogadása a nemzetközi verseny fokozódását, a fogyasztói igények mind hatékonyabb kielégítését, és sok esetben – különösen a gyógyszer- és az élelmiszeripar területén – a fejlődő országok helyzetének a javulását is eredményezheti.^[64]

[30] Az egyes országok háromféle módszert követhetnek a párhuzamos importtal kapcsolatos stratégiájuk megválasztásakor.^[65] Ezek egyike, hogy kizárólag a belföldön értékesített műpéldányok vonatkozásában ismerik el a terjesztés jogának korlátozását, ami gyakorlatilag a nemzetközi jogkimerülés teljes tagadását, valamint a parallel import tilalmát jelenti.

[31] Egy másik lehetséges út, hogy bármely országban megvalósult tulajdon-átruházás esetén lehetővé teszik a műpéldányok behozatalát, ami pedig a nemzetközi jogkimerülés elismerésével egyenlő. Kiváló példa erre az Egyesült Államok, amely a védjegy jog területén a XX. század eleje óta,^[66] a Legfelsőbb Bíróságának legújabb joggyakorlatának köszönhetően pedig 2013-ban a szerzői jog,^[67] 2017-ben pedig a szabadalmi jog^[68] területén fogadta el a nemzetközi jogkimerülés (és parallel import) jogszerűségét.

[32] A harmadik szabályozási lehetőség legkiválóbb példáját az EU szolgáltatja, amely regionális jogkimerülés keretében az EU és az Európai Gazdasági Térség (EGT) bármely tagországa területén történő adásvétele esetén előírja a terjesztés jogának kimerülését. Ugyanezen szabályok alapján az említett országokon kívüli terjesztések esetén már nem hívható segítségül a jogkimerülés tétele, következésképp az EGT területén kívül forgalomba hozott műpéldányok importálása a közös piac területére előzetes engedélyt feltételez.^[69] E magasabb szintű jogpolitikai megfontolások magyarázzák azt, hogy az EUB releváns gyakorlata, majd az uniós jogalkotás az IP valamennyi részterületét párhuzamosan érintette. Vagyis az EGK/EU területén a jogkimerülés a védjegy-,

szabadalmi és szerzői jog területén párhuzamosan, egymásra is figyelemmel került kidolgozásra, illetve fejlesztésre.^[70]

[33] Épp ezért tűnhet izgalmas kérdésnek, hogy az IP jogosult korlátozhatja-e az általa jogszerűen forgalomba hozott és több IP jog által is védett termékek viszonteladását olyan esetekben, amikor az ütközik a cég alapvető üzletpolitikájával. Az EUB nem talált semmi olyan körülményt, amely alapján indokolt lett volna a tagállamok közötti kereskedelem korlátozása, s ezért elvetette a felperes követelését a védjegy jog alapján. Sőt, a Bíróság meglátása szerint

az alapügyhöz hasonló körülmények között a szerzői jogok által a védett műnek a viszonteladó reklámanyagában történő többszörözése vonatkozásában nyújtott védelem semmi esetre sem lehet szélesebb annál, mint amit ugyanezen körülmények között a védjegy jog biztosít.^[71]

Más szóval az IP jogosult nem hivatkozhat a szerzői jogaira abban az esetben, amikor a termékei a védjegy jogi jogkimerülés alapján jogszerűen értékesíthetők egy másik tagállamban.

1.5. Jogkimerülés a magyar jogban

[34] A magyar szerzői és iparjogvédelmi jogban a jogkimerülés jelenlegi formájában hűen tükrözi a nemzetközi és az EU-s joganyagot. Ennek megfelelően a magyar IP jog a regionális jogkimerülés tételét rögzíti a szabadalmi,^[72] a védjegy,^[73] a formatervezés^[74] és a szerzői jog^[75] világában. Ez azonban nem mindig volt így.

[35] A terjesztés joga egészen a hatályos [szerzői jogi törvény](#) megalkotásáig nem képezte jogunk részét. Igaz, hogy az 1884. évi és az 1921. évi szerzői jogi törvény egyaránt a szerző kizárólagos jogaként ismerte el a „közzétételt és forgalomba hozatalt”,^[76] azonban e felhasználási magatartások nem tették lehetővé a forgalomba hozatalt követő további értékesítéseket. Az 1969-es, ún. szocialista szerzői jogi törvény új vagyoni jogi szabályozása szerint „a mű bármilyen felhasználásához – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – a szerző hozzájárulása szükséges”.^[77] Ebbe akár a forgalomba hozott műpéldányok további nyilvános viszonteladásainak ellenőrzése is beleérthető lett volna, ám az antikvár kereskedelem töretlen létezése világosan igazolja, hogy ilyen széles terjesztési jogot a jogosultak nem gyakoroltak ebben az időszakban.^[78]

[36] A hatályos *szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.)* elfogadásával jelentős változások következtek be. A jogszabály elfogadása alapvetően a néhány évvel korábban megkezdődő EU-s csatlakozási tárgyalásoknak és a vállalt jogharmonizációs kötelezettségnek volt köszönhető. A magyar Országgyűlés 2004. május 1-ei hatállyal – hazánk Európai Unió tagságával – vezette be a jogkimerülést az uniós *acquis communautaire-rel* összhangban. A szabályozást a joggyakorlat is világosan a magáévá tette. Irányadó bírósági ítéletek, illetve Szerzői Jogi Szakértő Testület (SZJSZT) szakvélemények ismertek

- a védelmi idő újjáéledésének köszönhetően feléledő terjesztési jog ideiglenes korlátozását nyújtó, egyúttal a már jogszerűen előállított műpéldányok további értékesítéseket lehetővé tevő átmeneti rendelkezések (Szt. 108. §) érvényesüléséről,^[79]
- a külföldön jogellenesen előállított műpéldányok importálásának tilalmáról,^[80]
- a jogkimerülés alkalmazhatóságának a kizárásáról a belföldön előállított hamisított műpéldányok,^[81] valamint
- a szolgáltatás jelleggel nyújtott műholdas továbbközvetítések vonatkozásában.^[82]

[37] A magyar iparjogban még rövidebb múltra tekint vissza a jogkimerülés tétele. Mivel jellemzően a magyar iparjogi törvények a kora 1990-as években születtek, amikor a magyar uniós csatlakozás messze volt a bizonyostól, így az 1999-es Szt. elfogadásához hasonló „proaktív” jogalkotásra nem nyílt lehetőség. Ezzel magyarázható, hogy a jogkimerülés a már említett magyar iparjogvédelmi

normákba hazánk 2004. május 1-jei csatlakozásának napjával kerültek be a vonatkozó előírások. Ennek megfelelően hazánkban a regionális jogkimerülés érvényesül valamennyi oltalmi forma esetén.^[83]

2. Kihívások és kilátások

[38] Eddig a jogkimerülés hagyományos érvényesülési területeire fókuszáltunk, ám ez nem képes visszaadni a tétel mindennapi gyakorlatának színességét. A jogkimerülés ugyanis nem csupán könyvek vagy gyógyszerek viszonteladása esetén juthat szóhoz, hanem – különösen az elmúlt egy-két évtizedben – olyan esetekben is felmerült a vizsgálata, mint

- az átalakító jellegű viszonteladások,
- a körforgásos gazdaság előmozdítása, vagy
- a digitális tartalmak viszonteladása.

Tekintsük át röviden ezeket a példákat.

2.1. Átalakító jellegű viszonteladások

[39] Átalakító jellegű viszonteladásokat számos ország bírósága talált korábban jogszerűnek. Néhány példát hozva: egy német ítélet képeslapok csokoládésdobozra történő ragasztását;^[84] amerikai bíróságok pedig sálak és törölközők új táskák készítéséhez való felhasználását,^[85] képeslapok és üdvözlőkártyák csempékre való rögzítését,^[86] leselejtezett Superman képregények új borítóval történő ellátását;^[87] valamint puhakötésű könyvek kemény kötésben való értékesítését^[88] találta beilleszthetőnek a jogkimerülés tételébe.

[40] Különös figyelmet érdemel azonban az a holland ügy, amelyben az alperes Rien Poortvliet állatokról és gnómokról készült rajzait vágta ki egy naptárból és értékesítette furnérlemezsre rögzítve. A holland Hoge Raad nem találta jogszállóba ütközőnek az ilyen „átalakításokat”.^[89] Alapvetően ez az ítélet inspirálta az *Art & Allposters* ügy alperesét is, aki festmények jogszerűen beszerzett, poszterre sokszorozott példányait „transzferálta” különböző felületekre a vásárlók egyedi megrendelésétől függően. A képek eredeti jogosultja szerint az alapul szolgáló műveket „átdolgozták”; az alperes szerint pedig mivel az eredeti példányokat jogszerűen vásárolta meg, ezért azokra nézve a jogkimerülés tétele kibúvót biztosít az új példány hordozójától függetlenül.^[90] Az EUB mindkét fél érvét elvetette: a felperesi érvelés alaptalannak bizonyult új, egyéni, eredeti mű alkotásának hiányában.^[91] Az alperesi érvelést pedig arra hivatkozással utasította el az EUB, hogy a „transzferálás” folyamata szükségképpen többszörözést jelentett,^[92] amelyre a jogkimerülés tétele nem terjedhet ki.^[93] Ezt a logikát néhány évvel később a finn Szerzői Jogi Tanács kiterjesztette arra az esetre is, amikor leselejtezett porcelán termékek eredeti virágmintás részeit építette be egy képzőművész fülbevalókba és más ékszerekbe.^[94]

2.2. Fenntarthatósági kérdések

[41] Épp az imént említett finn ügy világít rá, milyen fontos dolog az IP-t Földünk jelenlegi állapotában a fenntarthatóság gondolatával szembevetni. A körforgásos gazdaság ugyanis alapot adhat a hagyományos, lineáris előállítás és a fogyasztást prioráló IP jog jogpolitikai érveinek újragondolására.^[95] A jogkimerülés tételének fenntarthatóság-orientált újragondolása fontos lépés lehet a körforgásos gazdálkodás felé. Sőt, ahogy az Európai Bizottság is elmozdult a fenntartható termelés és a körforgásos üzleti modellek főszabályként kezelése felé,^[96] úgy tűnik indokoltnak a jogosult-orientált „magasszintű védelem” gondolatától történő eltávolodás is.

[42] A fenntarthatóság-orientált jogkimerülés tétele szorosan összekapcsolható az EU számos egyéb normaanyagával is. A hulladékokról szóló irányelv preambuluma^[97] például kiemeli a körforgásos gazdaságot és a termékek egész életciklusára fókuszáló, fenntartható termelés és

fogyasztás szükségességét.^[98] A tagállamok feladata, többek között, a termékek újbóli felhasználásának és újrahasznosításának az előmozdítása.^[99] A hulladék termelésének megakadályozása céljából ráadásul a tagállamoknak olyan innovatív megoldásokat kell támogatniuk, amelyek a termékek életciklusának meghosszabbítására, azok újbóli, illetve új célokra történő felhasználására irányulnak.^[100] A jogkimerülés tételének a fenti horizontális célokkal ellentétes értelmezése az uniós törekvések sikerét kockáztathatja. A körforgásos gazdaságban a jogkimerülés hagyományos értelmezése elavultnak tekinthető.

[43] Az előbbi gondolatok különösen az iparjogvédelem területén tekinthetők megfontolandónak, azonban az iparművészeti alkotások világában is relevanciával bírhatnak. Ezeknek az alkotásoknak az életciklusa ugyanis lényegesen rövidebb a képzőművészeti vagy irodalmi művekéhez képest. Az étkészletek, bútorok és egyéb kiegészítők elhasználódnak vagy egyszerűen csak „kimennek a divatból”, nullára csökkentve a piaci értéküket. E téren az EU textile stratégiája szolgálhat érdekességekkel.^[101] A fenntarthatóság-orientált jogkimerülés ennek a stratégiának a megvalósulását mozdíthatja elő, különösen a ruházati és a tágabb divat szektorban. A stratégia által is említett eko-dizájn, megjavítás és újrahasznosítás a zöld átállás szükséges eszközei lehetnek.^[102] Az IP jogok – különösen a szűken értelmezett, jogosult-centrikus jogkimerülés tételére támaszkodva – nem szabad, hogy a zöld átállás útjába álljanak.

2.3. Digitális jogkimerülés

[44] Végül pedig alkalmazható-e a jogkimerülés tétele a digitális termékek továbbértékesítésére? Ez a kérdés hagyományosan a szerzői jog területére esik, ám a digitális és különösen a háromdimenziós formatervezést is érintheti.

[45] A már idézett WCT-hez csatolt közös nyilatkozat világosan a fizikai műpéldányokra szorította a terjesztés jogát. 1996 óta azonban rengeteg idő telt el, és az üzleti modellek folyamatos változása – amely mentén „használt” szoftverek, hangfelvételek, audiovizuális tartalmak és e-könyvek viszonteladása is realitássá vált – a jogelv újragondolását teheti szükségessé.

[46] A releváns joggyakorlat azonban nem szükségképpen nyitott ebbe az irányba. Bár az EUB a 2012-es *UsedSoft* ügyben még elismerte a szoftverek továbbértékesítésének a lehetőségét a *lex specialis* jellegű – vagyis csak a számítógépi programokra nézve releváns – *Szoftver irányelv*^[103] (-> *szoftver szerzői jogi oltalma*) alapján,^[104] később az e-könyvek mentén kizárta a digitális jogkimerülés érvényesülését bármely más műtípusra nézve.^[105] Az Egyesült Államokban a *ReDigi* ügyet jogerősen lezáró Second Circuit találta úgy, hogy a jogszerűen beszerzett iTunes dalok központi tárhelyre történő „migrálása” és onnan történő továbbértékesítése szükségszerűen együtt jár a jálok többszörözésével, amire a *first sale* doktrína nem terjedhet ki.^[106] Ennek fényében valószínű, hogy más – a fenti jogesetekben nem érintett – műtípusok, például audiovizuális tartalmak, adatbázisok esetén is hasonló következtetésre jutnának az uniós tagállamok bíróságai. Éppígy nem tűnik reálisnak a jogkimerülés alkalmazása a „nem helyettesíthető tokenek” (NFT-k) továbbértékesítése tekintetében.^[107]

[47] Habár a joggyakorlat elveti a digitális jogkimerülést, számos jogpolitikai érv szólna mellette, különösen a díjazási elmélet és a jogosultak piackorlátozó magatartásaival szembeni elvárások. A másodlagos jogpolitikai elvek közül a hozzáférhetőség és a megfizethetőség, a kulturális örökségvédelmi, fogyasztóvédelmi és versenyjogi megfontolások, illetve a társadalmi igazságossági elméletek ugyancsak ebbe az irányba mutatnának. Tény ugyanakkor, hogy legalább ilyen fontos ellenérveket hozhatunk fel a hagyományos IP jog mentén: a virtuális tulajdon koncepciójának a hiánya a szerzői jogban, a digitális példányok a fizikai példányok tökéletes replikái, melyek praktikusán null költséggel és adatvesztés nélkül többszörözhetők; vagy hogy a digitális jogkimerülés esetleg a primér piacokra gyakorolhat torzító hatást.^[108] A jogpolitikai elvek közötti ütközés is rámutat arra, hogy a kérdést a jogalkotó tudná végleg eldönteni.

A KÖVETŐ JOG ALAPPROBLÉMÁI ÉS SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEI

3. JEGYZETEK

[1] A terminológiai különbségekre és a szűkös területi korlátokra tekintettel a szerzői jogi műpéldányokra és az iparjogvédelmi oltalom alatt álló termékekre átfogóan *árúként* hivatkozunk.

[2] Ez utóbbi alóli sajátos kivételt jelent a követő jog intézménye, amely különféle műpéldányok – meghatározott feltételek szerinti – továbbértékesítése esetére előírja a követő jogi díj megfizetését a szerzői mű eredeti jogosultja irányába, függetlenül a jogkiműlés alkalmazhatóságától. E vonatkozásban lásd *Szjt. 70. §; Berni Uniós Egyezmény 14ter cikk; Az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve (2001. szeptember 27.) az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról* OJ L 272, 13.10.2001, 32–36.

[3] Csupán érdekesség, hogy az egyik legkorábbi fellebbviteli ítéletben is „magyar szál”. Lásd *Hunyadi Janos Corp. v. Steger*, 285 F. 861 (1922).

[4] Joseph KOHLER: *Das Authorrecht – Eine zivilistische Abhandlung*, Jena, Verlag von Gustav Fischer, 1880, 139.

[5] A *szerzői jogban* lásd *Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH kontra Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co.* KG ítélet, 78/70, C:1971:59. A *védjegyjogban* lásd *Établissements Consten S.à.R.L. és Grundig-Verkaufs-GmbH kontra Commission of the European Economic Community* ítélet, 56/64. és 58/64, C:1966:41; *Silhouette International Schmied GmbH & Co. KG kontra Hartlauer Handelsgesellschaft mbH* ítélet, C-355/96, C:1998:374. A *szabadalmi jogban* lásd *Centrafarm BV és Adriaan de Peijper kontra Sterling Drug Inc.* ítélet, 15/74, C:1974:114; *Merck & Co. Inc. kontra Stephar BV és Petrus Stephanus Exler* ítélet, 187/80, C:1981:180. A regionális jogkimerülés az EFTA tagállamok viszonylatában is azonos módos alkalmazandó. *Vö. Mag Instrument Inc. kontra California Trading Company Norway*, Ulsteen, Case E-2/97, [1997] EFTA Ct. Rep. 127.

[6] Melville B. NIMMER – David NIMMER: *Nimmer on Copyright*, Matthew Bender, 2013, §8.12[B][1][a].

[7] Guy TRITTON: *Intellectual Property in Europe*, London, Sweet & Maxwell, 2002, 470–471.

[8] Thomas DREIER – Gernot SCHULZE: *Urheberrechtsgesetz*, München, C. H. Beck, ⁴2013, §17 Rn. 31; BACHER Gusztáv: „A védjegyoltalom kimerülése” in BACHER Gusztáv – CSÓTI Tamás – FALUDI Gábor – FICSOR Mihály – GONDA Imre – GÖDÖLLE István – GÖRÖG Márta – HALÁSZ Bálint – JÓKÚTI András – KOVÁCS Zsuzsanna – LENDVAI Zsófia – LUKÁCSI Péter – VIDA Sándor: *A védjegy törvény magyarázata*, Budapest, HVG-ORAC, 2014, 232.

[9] Haimo SCHACK: *Urheber- und Urhebervertragsrecht*, Tübingen, Mohr Siebeck, ³2005, 181.

[10] Ulrich LOEWENHEIM (szerk.): *Handbuch des Urheberrechts*, München, C. H. Beck, ²2010, §20 Rn. 38.

[11] *Peek & Cloppenburg KG kontra Cassina SpA* ítélet, C-456/06, C:2008:232, 35–36. pontok.

[12] BGH 7.6.2001 (I ZR 21/99) 1036–1038.

[13] LOEWENHEIM (10. j.) §20 Rn. 36.; DREIER – SCHULZE (8. j.) §17 Rn. 25.

- [14] L'Oréal SA és társai kontra eBay International AG és társai ítélet, [C-324/09](#), C:2011:474.
- [15] Coty Prestige Lancaster Group GmbH kontra Simex Trading AG ítélet, [C-127/09](#), C:2010:313.
- [16] Copad SA kontra Christian Dior couture SA, Vincent Gladel és Société industrielle lingerie (SIL) ítélet, [C-59/08](#), C:2009:260.
- [17] Peak Holding AB kontra Axolin-Elinor AB, formerly Handelskompaniet Factory Outlet i Löddeköpinge AB ítélet, [C-16/03](#), C:2004:759.
- [18] Az Egyesült Államok joggyakorlatából lásd Walt Disney Productions v. John Basmajian and Christie, Manson & Woods International, Inc., 600 *F.Supp.* 439 (1984); UMG Recordings, Inc. v. Troy Augusto, 558 *F.Supp.2d* 1055 (2008).
- [19] Antoni RUBÍ PUIG: „Copyright Exhaustion Rationales and Used Software – A Law and Economics Approach to Oracle v. UsedSoft” *JIPITEC*, 2013/3, 162–170; Shubha GHOSH – Irene CALBOLI: *Exhausting Intellectual Property Rights – A Comparative Law and Policy Analysis*, New York, Cambridge University Press, 2018, 22–40.
- [20] Hazánkban ezt a [Ptk. 5:13.§ \(2\) bekezdése](#) rögzíti.
- [21] DREIER–SCHULZE (8. j.) §17 Rn. 30.
- [22] A magyar jogirodalomból lásd különösen FICSOR Mihály Zoltán: „A szellemi tulajdon és a Ptk. Észrevételek és javaslatok a polgári jogi kodifikációhoz” *Polgári Jogi Kodifikáció* 2001/2, 27–30; FALUDI Gábor: „Szerzői jog, iparjogvédelem és a Ptk. koncepciója. I. rész” *Polgári Jogi Kodifikáció* 2003/2, 3–14; FALUDI Gábor: „Szerzői jog, iparjogvédelem és a Ptk. koncepciója. II. rész” *Polgári Jogi Kodifikáció* 2003/3, 3–14; BOBROVSZKY Jenő: „A szellemi tulajdon néhány dilemmájáról a körte és a sajt között” in KIRÁLY Miklós – GYERTYÁNFY Péter (szerk.): *Studia Gy. Boytha dedicata*, Budapest, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, 2004, 33–45; LONTAI Endre – FALUDI Gábor – GYERTYÁNFY Péter – VÉKÁS Gusztáv: *Magyar polgári jog. Szerzői jog és iparjogvédelem*, Budapest, Eötvös, 2012, 11. Ezzel ellentétes álláspontot lásd TATTAY Levente – PINTZ György – POGÁCSÁS Anett: *Szellemi alkotások joga*, Budapest, Szent István Társulat, 2011, 22–23. A német irodalom vonatkozásában lásd Gerhard SCHRICKER: *Urheberrecht – Kommentar*, München, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung,³2006, 33–43; Manfred REHBINDER: *Urheberrecht*, München, C. H. Beck,¹⁵2008, 2; Karl Egbert WENZEL – Emanuel H. BURKHARDT: *Urheberrecht für die Praxis*, Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt,⁵2009, 22–23. Az angolszász jogrendszerek vonatkozásában lásd Paul Edmond Dowling v. United States, 473 *U.S.* 207 (1985) 216–217; Patricia LOUGHLAN: „»You Wouldn't Steal a Car«: Intellectual Property and the Language of Theft” *European Intellectual Property Review* 2007, 402; David FAGUNDES: „Property Rhetoric and the Public Domain” *Minnesota Law Review* 2010, 652–705.
- [23] Dietrich REIMER: „Der Erschöpfungsgrundsatz im Urheberrecht und gewerblichen Rechtsschutz unter Berücksichtigung der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs” *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil* 1972/6, 225–226; Moritz RÖTTINGER: „Copyright and the Rules on the Free Movement of Goods” *Revue Internationale de Droit d'Auteur* 1993, 94. Az EUB megfogalmazása szerint: „az olyan értékesítés, amely lehetővé teszi a védjegyjogosult számára védjegye gazdasági értékének realizálását, kimeríti az irányelv által biztosított kizárólagos jogokat”. Lásd Peak Holding AB kontra Axolin-Elinor AB (17. j.) 2. pont. A magyar védjegyjogi gyakorlatból lásd különösen: „Amint arra a jogerős ítélet is helyesen utalt, a díjazásnál a többszöri felhasználhatóság figyelembevételét a jogkimerülés kizárja.” Lásd Kúria [Pfv.20572/2013/7.](#) számú precedensképes határozata.
- [24] SCHACK (9. j.) 180; Tomasz TARGOSZ: „Exhaustion in Digital Products and the »Accidental« Impact on the Balance of Interests in Copyright Law” in Lionel BENTLY – Uma SUTHERSANEN – Paul TORREMANS (szerk.): *Global Copyright – Three Hundred Years since the Statute of Anne, from 1709 to Cyberspace*, Cheltenham, Edward Elgar, 2010, 343.
- [25] Evan HESS: „Code-ifying Copyright: An Architectural Solution to Digitally Expanding the First Sale

Doctrine" *Fordham Law Review* 2013, 1971–1978.

[26] A közvetett vagy másodlagos jogpolitikai célok vonatkozásában lásd R. Anthony REESE: „The First Sale Doctrine in the Era of Digital Networks” *Boston College Law Review* 2003, 585–610; Aaron PERZANOWSKI – Jason SCHULTZ: „Digital Exhaustion” *UCLA Law Review* 2011, 894–901; Theodore SERRA: „Rebalancing at Resale: ReDigi, Royalties, and the Digital Secondary Market” *Boston University Law Review* 2013, 1774–1781; PUIG (19. j.) 160–162; Sarah REIS: „Toward a »Digital Transfer Doctrine«? The First Sale Doctrine in the Digital Era” *Northwestern University Law Review* 2015, 189–194; Ariel KATZ: „The First Sale Doctrine and the Economics of Post-Sale Restraints” *Brigham Young University Law Review* 2014, 109–117; Guy A. RUB: „Rebalancing Copyright Exhaustion” *Emory Law Journal* 2015, 773–795.

[27] Lásd az uniós jogforrásokon nyugvó 1995. évi XXXIII. törvény 20. §-át és a 1997. évi XI. törvény 16. § (2) bekezdését. E téren hozott némi újdonságot az egységes európai szabadalmi rendszer 2023. június 1-ei hatályba lépése, amely egy új kivételt fogalmazott meg a szabadalmi jogkimerülést illetően. Egészen pontosan a jövőben a szabadalmi jogosult „az adott termék további forgalmazását jogos indok alapján ellenezheti”. Ezzel összefüggésben lásd Constantin BLANKE-ROESER: „Die gemeinschaftsweise Erschöpfung im Wandel der Zeiten. Ein Blick auf die Ausnahmeklausel zur Erschöpfung im europäischen Patentpaket und ihre früheren Fassungen” *Zeitschrift für Geistiges Eigentum / Intellectual Property Journal* 2023/3, 277–294.

[28] Parfums Christian Dior SA és Parfums Christian Dior BV kontra Evora BV ítélet, C-337/95, C:1997:517. Legújabbban az OLG Düsseldorf döntött úgy, hogy egy luxusparfum diszkontáruház helyiségeiben történő elhelyezése (értékesítésre felkínálása) képes a jogosult jóhírnevét sérteni, és ezért jogosult a továbbértékesítés ellen tiltakozni. Ezzel ellentétben ugyanakkor a bíróság a terméknek a diszkontáruház brosráiban történő elhelyezését nem találta alkalmasnak arra, hogy a jogosult jóhírnevét sértse. Lásd OLG Düsseldorf 29.06.2023 (20 U 278/20) – Calvin Klein, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht*, 2023/22. szám, 1630–1635.

[29] Fővárosi Ítéltábla 8.Pfv.20.989/2012/4.

[30] L'Oréal SA és társai kontra eBay International AG és társai (14. j.).

[31] Bayerische Motorenwerke AG (BMW) és BMW Nederland BV kontra Ronald Karel Deenik ítélet, C-63/97, C:1999:82.

[32] A mára rögzült joggyakorlatot illetően lásd Bacher (8. j.) 241–242. Az EUB 2022-es négy legújabb előzetes döntését lásd Bayer Intellectual Property ítélet, C-204/20, C:2022:892; Merck Sharp & Dohme és társai ítélet, C-224/20, C:2022:893; Impexco, C-253/20, C:2022:894; Harman International Industries ítélet, C-175/21, C:2022:895.

[33] Lásd például Lever Brothers Co. v. United States, 877 F.3d 101 (1989); Lever Brothers Co. v. United States, 981 F.2d 1330 (1993). A védjegyjog ezen „védelme” a szerzői jogi importálás korlátjaként is alkalmazható adott esetben. Vö. Mary LAFRANCE: „Using Trademark Law to Override Copyright's First Sale Rule for Imported Copies in the United States” in Irene CALBOLI – Edward LEE (szerk.): *Research Handbook on Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports*, Cheltenham, Edward Elgar, 2016, 390–407.

[34] Kúria Pfv.20166/2013/9. számú precedensképes határozata.

[35] Néhány közvetett utalást azért találhattunk a BUE 13. cikk (3) bekezdésében, 14. cikk (1) bekezdésének (i) pontjában, a 14ter cikkben, illetve 16. cikk (2) bekezdésében.

[36] Lásd a Washingtoni Egyezmény 6. cikk (5) bekezdését.

[37] Mihály FICSOR: *The Law of Copyright and the Internet: The 1996 WIPO Treaties, Their Interpretation and Implementation*, New York, Oxford University Press, 2002, 153–154.

[38] UNCTAD-ICTSD Project on IPRs and Sustainable Development: *Resource Book on TRIPS and*

Development, New York, Cambridge University Press, 2005, 97–104.

[39] Vincent CHIAPPETTA: „The Desirability of Agreeing to Disagree: The WTO, TRIPS, International IPR Exhaustion and a Few Other Things” *Michigan Journal of International Law* 2000, 333–392.

[40] TRIPS Egyezmény 6. cikk.

[41] Christopher HEATH: „Parallel Imports and International Trade” *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law* 1997/5, 628–629.

[42] TRIPS Egyezmény 26. cikk 1. bekezdés (formatervek terén); 28. cikk 1. bekezdés a) pont (szabadalmak esetén); 36. cikk (topográfiaiák esetén).

[43] TRIPS Egyezmény 31bis cikk; és az annak alapját adó Doha Nyilatkozat. Az iparjogvédelmi rendelkezések elemzéséhez lásd Susy FRANKEL – Daniel GERVAIS: „International Intellectual Property Rules and Parallel Imports” in CALBOLI – LEE szerk. (33. j.) 92–96.

[44] Jörg REINBOTHE – Silke VON LEWINSKI: *The WIPO Treaties 1996 – The WIPO Copyright Treaty and the WIPO Performances and Phonograms Treaty, Commentary and Legal Analysis*, London, Butterworths Lexis Nexis, 2002, 80.

[45] J. H. SPOOR – D. W. F. VERKADE – D. J. G. VISSER: *Auteursrecht*, Deventer, Wolters Kluwer, 2005, 186.

[46] Howard P. KNOFF: „Parallel Imports & the Internet: Bits, Borders, Barriers & Exhaustion” in Hugh C. HANSEN (szerk.): *International Intellectual Property Law & Policy, Vol. 6*, Huntington, Juris, 2001, 113–122.

[47] Teruo DOI: „Japan: Copyright – Whether Computer Games Are Cinematographic Works – Exhaustion of Distribution Rights” *European Intellectual Property Review* 2002/9, N147–148.

[48] S. K. VERMA: „Exhaustion of Intellectual Property Rights and Free Trade – Article 6 of the TRIPS Agreement” *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law* 1998/5, 562–565.

[49] Peter K. YU: „Region Codes and the Territorial Mess” *Cardozo Arts and Entertainment Law Journal* 2012, 225–226.

[50] Herman COHEN JEHORAM: „Prohibition of Parallel Imports through Intellectual Property Rights” *IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law* 1999/5, 507, 509.

[51] Több ország jogpolitikai megközelítését lásd FRANKEL–GERVAIS (43. j.) 97–104.

[52] A TRIPS Egyezmény által hagyott új jogpolitikai és gazdasági következményeiről lásd VERMA (48. j.) 552–562.

[53] Mihály FICSOR: *Guide to the Copyright and Related Rights Treaties Administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms*, Geneva, World Intellectual Property Organization, 2003, 202–203.

[54] Hasonlóképp lásd a WIPO előadásokról és hangfelvételekről szóló szerződés (WPPT) 8. cikk (2) bekezdését.

[55] Michel M. WALTER – Silke VON LEWINSKI: *European Copyright Law – A Commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 998, 11.4.18.

[56] REINBOTHE – VON LEWINSKI (44. j.) 85.

[57] REINBOTHE – VON LEWINSKI (44. j.) 86–87.

[58] REINBOTHE – VON LEWINSKI (44. j.) 87.

[59] REINBOTHE – VON LEWINSKI (44. j.); Silke VON LEWINSKI: *International Copyright Law and Policy*, New York, Oxford University Press, 2008, 453, para. 17.65.

- [60] COHEN JEHORAM (50. j.) 495; GHOSH-CALBOLI (19. j.) 41–64.
- [61] Carlos M. CORREA: *Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. Oxford Commentaries on the GATT/WTO Agreements*, Oxford, Oxford University Press, 2007, 86.
- [62] Az iménti érvet említi és kritizálja UNCTAD-ICTSD (38. j.) 117.
- [63] PUIG (19. j.) 168–169; KATZ (26. j.) 77–78; RUB (26. j.) 770–773.
- [64] Enrico BONADIO: „Parallel Imports in a Global Market: Should a Generalised International Exhaustion be the Next Step?” *European Intellectual Property Review* 2011/3, 155; Irene CALBOLI: „Intellectual Property Exhaustion and Parallel Imports of Pharmaceuticals: A Comparative and Critical Review” in Carlos M. CORREA – Reto M. HILTY (szerk.): *Access to Medicines and Vaccines*, Cham, Springer, 2022, 31–71.
- [65] A három versengő modellt illetően lásd UNCTAD-ICTSD (38. j.) 93–94; CORREA (61. j.) 79; Frederick M. ABBOTT: *Parallel Importation: Economic and Social Welfare Dimensions*, IISD, 2007, 5.
- [66] Irene CALBOLI: „Trademark Exhaustion and Free Movement of Goods: A Comparative Analysis of the EU/EEA, NAFTA and ASEAN” in CALBOLI-LEE szerk. (33. j.) 375. Ezzel ellentétes – a védjegyjog „univerzalitását” elvető – ítéletek is ismertek, lásd különösen a Legfelsőbb Bíróság döntését 1923-ból: *A. Bourjois & Co. v. Katzel*, 275 F. 539 (1921), reversed, 260 U.S. 689 (1923).
- [67] *Supap Kirtsaeng v. John Wiley & Sons, Inc.*, 133 S.Ct. 1351 (2013).
- [68] *Impression Products v. Lexmark International*, 137S.Ct. 1523 (2017).
- [69] *Sebago Inc. és Ancienne Maison Dubois & Fils SA kontra G-B Unic SA ítélet*, C-173/98, C:1999:347.
- [70] A szabadalmi, védjegy- és szerzői jogi jogkimerülés különböző jogrendszerekben fennálló működését lásd részletesen GHOSH-CALBOLI (19. j.) 65–136; Péter MEZEI: *Copyright Exhaustion: Law and Policy in the United States and the European Union*, New York, Cambridge University Press, 2022, 35–105.
- [71] *Parfums Christian Dior SA és Parfums Christian Dior BV kontra Evora BV ítélet*, C-337/95, C:1997:517, 58. pont.
- [72] 1995. évi XXXIII. törvény 20. §.
- [73] 1997. évi XI. törvény 16. § (1) bekezdés.
- [74] 2001. évi XLVIII. törvény 18. §.
- [75] 1999. évi LXXVI. törvény 23. § (5) bekezdés.
- [76] 1884. évi XVI. törvénycikk a szerzői jogról, 1. § 1. mondat. Az 1921. évi LIV. törvény a szerzői jogról 1. § 1. mondata e téren nem hozott változást.
- [77] 1969. évi III. törvény a szerzői jogról 13.§ (1) bekezdés 1. mondat.
- [78] SZJSZT 7/2006, 165. Lásd továbbá SZJSZT 30/2002.
- [79] SZJSZT 15/2004.
- [80] SZJSZT 10/2001; SZJSZT 9/2002.
- [81] BDT2010.2365. Ehhez kapcsolódóan lásd SZJSZT 13/2005.
- [82] Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.21.210/2010/5.
- [83] VIDA Sándor: „A paralellimport az Európai Közösség védjegy- és versenyjogában” *Jogtudományi Közlöny* 1999/5, 217–222; TATTAY Levente: „Az EU legfejlettebb iparvédelmi integrációja: a közösségi védjegy” *Külgazdaság* 2005/7–8, 65–84; TATTAY Levente: „Közösségi védjegy” *Európai Jog* 2015/5, 22–36.
- [84] KG 26.1.2001 (5 U 4102/99) 125–126.

- [85] Scarves by Vera Inc. v. American Handbags Inc., 188*F.Supp.* 255 (1960).
- [86] The C. M. Paula Company v. L. Gene Logan, 355*F.Supp.* 189 (1973); Annie Lee et al., v. Deck the Walls, Inc., et al., 925*F.Supp.* 576 (1996); Precious Moments, Inc., v. La Infantil, Inc., et al., 971*F.Supp.* 66 (1997).
- [87] Independent News Co., Inc., et al., v. Harry Williams, 293*F.2d* 510 (1951).
- [88] Lantern Press Inc. v. American Publishers Co., 419*F.Supp.* 1267 (1976).
- [89] Vö. Feer VERKADE: „»First-Sale« or Exhaustion Doctrine in the Netherlands” in P. Bernt HUGENHOLTZ – Antoon QUADVLIEG – Dirk VISSER (szerk.): *A Century of Dutch Copyright Law: Auteurswet 1912–2012*, Amsterdam, deLex, 2012, 298.
- [90] Art & Allposters International BV kontra Stichting Pictoright ítélet, C-419/13, C:2015:27, 14–21. pontok.
- [91] Art & Allposters International BV kontra Stichting Pictoright ítélet (90. j.) 24–28. pontok.
- [92] Art & Allposters International BV kontra Stichting Pictoright ítélet (90. j.). 29–40. pontok.
- [93] Art & Allposters International BV kontra Stichting Pictoright ítélet (90. j.) 45. pont.
- [94] A tanács véleményének kritikáját és az „upcycling” jelenségének jogkimerülésbe való beilleszthetőségét lásd Péter MEZEI – Heidi HÄRKÖNEN: „Monopolising Trash: The Critical Analysis of Upcycling under Finnish and EU Copyright Law” *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 2023/5, 360–366.
- [95] Taina PIHLAJARINNE – Rosa Maria BALLARDINI: „Paving the way for the environment: channelling „strong” sustainability into the European IP system” *European Intellectual Property Review* 2020/4, 243.
- [96] EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Zöld megállapodás: Új javaslatok a fenntartható termékek normává tételére és Európa erőforrás-függetlenségének növelésére. Sajtóközlemény*, Brüsszel, 2022. március 30.
- [97] *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/851 irányelve (2018. május 30.) a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv módosításáról.*
- [98] *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/851 irányelve (97. j.) (1) preambulumbekzdés.*
- [99] *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/851 irányelve (97. j.) (20) preambulumbekzdés.*
- [100] *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/851 irányelve (97. j.) (29) preambulumbekzdés.*
- [101] *A fenntartható és körforgásos textiliparra vonatkozó uniós stratégia, A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Tanácsának–*, Brüsszel, 2022.3.30., COM(2022) 141 final.
- [102] *A fenntartható és körforgásos textiliparra vonatkozó uniós stratégia (101. j.) 3.5. pont.*
- [103] *Az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről (kodifikált változat) (EGT-vonatkozású szöveg)*, OJ L 111, 5.5.2009, p. 16–22, 4. cikk (2) bekezdés.
- [104] UsedSoft GmbH kontra Oracle International Corp. ítélet, C-128/11, C:2012:407. A jogvita elemzését a magyar jogirodalomban lásd FARKAS Henrietta Regina: „A „használt” szoftverek értékesítésének jogi megítélése az Európai Unióban: a UsedSoft kontra Oracle ügy” *Infokommunikáció és Jog* 2013/4, 126–130; MEZEI Péter: „A jogkimerülés intézményének a kialakulása és fejlődése az Európai Unió szerzői jogában” *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2015/4, 80–87.
- [105] Nederlands Uitgeversverbond és Groep Algemene Uitgevers kontra Tom Kabinet Internet BV és társai ítélet, C-263/18, C:2019:1111.
- [106] Capitol Records, LLC, v. ReDigi Inc., 910*F.3d* 649 (2018).

[107] Balázs BODÓ – Alexandra GIANNOPOULOS – Péter MEZEI – João Pedro QUINTAIS: „The rise of NFTs: These aren’t the droids you’re looking for” *European Intellectual Property Review* 2022/5, 277; MEZEI Péter: „NFT-k a szerzői jog világában” *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle* 2022/3, 18.

[108] Ennek legrészletesebb elemzését lásd MEZEI (70. j.) 177–198.